

Naschrift op reactie Paul Stoele

Herman van Brenk, Edgar Karssing, Ivo De Loo, Barbara Majoor

Received 11 May 2022 | Accepted 19 May 2022 | Published 2 June 2022

Wij bedanken de heer P.T. Stoele (2022) voor zijn lezersreactie, waarin hij twee punten uit ons artikel “De tragiek van audit quality indicatoren (AQI’s)” (Van Brenk et al. 2021) voorziet van een nadere specificering, historische onderbouwing en kritische reflectie. Zijn reactie heeft onze gedachtevorming verder aangescherpt en daar zijn we hem erkentelijk voor.

Het doel van ons essay was een kritische reflectie te geven op het voorstel om de accountancysector te laten rapporteren over AQI’s. De in vele kringen gangbare gedachte rond AQI’s is dat deze goed in staat gaan zijn om de kwaliteit van de verrichte accountantscontroles te duiden en te verbeteren. Hier ontstaat volgens ons een belangrijke bron van tragiek. De AQI’s proberen namelijk een complexe werkelijkheid, gebaseerd op (onder meer) richtlijnen, normen, aannames, inschattingen, reductieslagen, ervaringen en rekenregels, te vatten in een eenvoudig getal. De veelheid aan interpretaties, subjectiviteit en inschattingen die retrospectief cumuleren en niet meer goed of volledig na te gaan zijn, zeker niet in de huidige complexe organisatiepraktijk, zorgen voor een pseudo-zekerheid rond accountantscontroles waar wij een kritische noot bij wilden plaatsen.

Wij hebben in onze bijdrage inzichten vanuit de accountancy en filosofie gecombineerd om een bijdrage te leveren aan de discussies in de accountancysector over het herwinnen van vertrouwen en het verder ontwikkelen van controlekwaliteit. Onmiskenbaar ontkwamen wij hierbij niet aan een zekere mate van reductionisme om een artikel te schrijven dat begrijpelijk is voor een breder publiek. Ironisch genoeg zijn we nu zelf onderwerp van kritiek geworden, wat ons niet verbaast, omdat tragiek een dimensie is van ons bestaan (zie de quote van filosoof Dohmen in de conclusie van ons artikel). Deze erkenning sluit mooi aan bij onze oproep voor mededogen,

bescheidenheid en kwetsbaarheid om te zoeken naar het juiste midden tussen hoogmoed en fatalisme rond accountantscontroles en wat accountants de facto kunnen doen en bereiken met hun werkzaamheden.

Het eerste punt in de reactie van P.T. Stoele heeft betrekking op het normenkader voor het opstellen van jaarrekeningen. Strikt formeel heeft hij gelijk dat Titel 9 Boek 2 BW het normenkader betreft en niet de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ). Dit neemt niet weg dat de RJ een nadere uitwerking bevatten van de wettelijke vereisten en als zodanig ook volop worden gebruikt en toegepast in de praktijk. Uit onderzoek blijkt dat in ongeveer de helft van de gecontroleerde jaarrekeningen een verwijzing is opgenomen naar de RJ (Hardeman 2019). Het punt dat wij in ons artikel wilden maken was dat dit normenkader niet eenduidig is en ruimte geeft voor verschillende interpretaties vanuit een professioneel-kritische instelling van accountants. Aangezien AQI’s hiervan zijn afgeleid, is het volgens ons onmogelijk om te stellen dat deze AQI’s uniform en eenduidig zijn.

Het tweede punt gaat over de rol van de accountant bij het samenstellen en controleren van jaarrekeningen. Hier is volgens ons sprake van een misverstand, want wij hebben niet bedoeld dat accountants bij beide activiteiten betrokken zouden zijn. Het punt dat wij in ons artikel wilden maken was dat zowel bij het opstellen van de jaarrekening (door de cliënt) als bij het controleren van de jaarrekening (door de accountant) sprake is van reductionisme, waardoor een gecontroleerde jaarrekening slechts een representatie van de complexe werkelijkheid bevat. AQI’s zijn hier een afgeleide van waardoor de informatiewaarde beperkt is, zeker nu accountants gebonden zijn aan een geheimhoudingsplicht en niet vrijmoedig kunnen spreken als een gecontroleerde jaarrekening onderwerp van maatschappelijke kritiek is.

- **Dr. Herman van Brenk RA** is universitair hoofddocent accountancy aan Nyenrode Business Universiteit.
- **Prof. dr. Edgar Karssing** is hoogleraar filosofie, beroepsethiek en integriteitsmanagement aan Nyenrode Business Universiteit.

- **Prof. dr. Ivo De Loo** is hoogleraar management accounting en control aan Nyenrode Business Universiteit.
  - **Prof. dr. Barbara Majoor RA** is hoogleraar accountancy en vice-rector magnificus aan Nyenrode Business Universiteit en werkzaam bij de Autoriteit Financiële Markten.
-

Literatuur

- Hardeman E (2019) De RJ-richtlijnen als verslaggevingsstandaard in de toelichting van de jaarrekening. *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie* 93(9/10): 265–273. <https://doi.org/10.5117/mab.93.35761>
- Stoele PT (2022) Reactie op “De tragiek van audit quality indicatoren”. *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie* 96(3/4): 101–102. <https://doi.org/10.5117/mab.96.81555>
- Van Brenk H, Karssing E, De Loo I, Majoor B (2021) De tragiek van audit quality indicatoren (AQI's). *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie* 95(1/2): 57–64. <https://doi.org/10.5117/mab.95.60776>